

PRÓBNA MATURA Z JĘZYKA POLSKIEGO (7 II 2013)

Część I

Zadanie sprawdzające rozumienie czytanego tekstu **Czas nagli. Piszę**

Nr zadania	Odpowiedzi	Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
1.	Np. Oczekiwanie odbiorców - poeci mają być przewodnikami duchowymi, autorytetami moralnymi; Odpowiedź poetów - próba zdystansowania się poetów, poza Cz. Miłoszem, wobec narzucanej roli mędrca, wieszcz.	2	1
2.	Np. - unikanie postawy mędrca, wieszcz; - powściągliwość w wyrażaniu opinii, nienarzucanie poglądów; - dyskursywność.	1	0
3.	Istnienie piękna, sztuki.	1	0
4.	Np. w utworach w. Szymborskiej problem starości i związanych z nią dolegliwości pojawia się sporadycznie (nie jest według poetki stosownym dla poezji tematem), podczas gdy w ostatnie wiersze J. Iwaszkiewicza wyrażają bunt i sprzeciw wobec starości, która nie pozwala cieszyć się pięknem świata.	2	1 (za niepełną odpowiedź)
5.	Do tradycji antycznej.	1	0
6.	Np. Starość w poezji Cz. Miłosa to okres, w którym wiecznie młoda, żądna radości życia i rozkoszy dusza zmagą się z niedołężnym, utrudniającym cieszenie się życiem ciałem.	1	0
7.	Np. Dystans i ironia wobec własnej starości stoją w sprzeczności z tendencją do wypowiadania się z pozycji mędrca.	1	0
8.	Np. Pojawienie się w wierszach emocjonalności, osobistego, intymnego tonu.	1	0
9.	Np. Tadeusz Różewicz odrzuca koncepcję poety-wieszcz, nauczyciela, a Czesław Miłosz widzi poetę jako tego, który poucza, wskazuje odbiorcy życiową drogę.	1	0
10.	„śmietnik” i „bełkot”	1	0
11.	„Kupować kota w worku” - kupować (przyjmować) coś bez sprawdzenia, obejrzenia.	2	1
12.	Np. Wisława Szymborska w swojej poezji akceptuje rzeczywistość, broni jej, a Tadeusz Różewicz krytykuje, szydzi.	2	0
13.	W ostatnim akapicie.	1	0

Nr zadania	Odpowiedzi	Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
14.	„Poeci nie muszą być młodzi”.	1	0
15.	D	1	0
16.	A	1	0
Razem		20	-

Część II

Temat 1: Dwa sposoby przedstawienia postaci dziecka. Porównaj fragmenty tekstów, biorąc pod uwagę kontekst historycznoliteracki.

I. Rozwinięcie tematu (0-25 pkt)

1. Zasada zestawienia tekstów (0-1 pkt)

Np.

- a) bohater dziecięcy w tekstach z różnych epok;
- b) podobieństwo tematyki - zabawa dziecka, relacje z dorosłymi.

2. Portret Orcia (0-6 pkt)

Np.

- a) syn hrabiego Henryka i Marii;
- b) piękny;
- c) niepodobny do innych dzieci, niezwykle, dziwny;
- d) przedwcześnie dojrzały;
- e) niezrozumiany przez dorosłych;
- f) swoim zachowaniem budzący w dorosłych lęk, niepokój;
- g) poeta, marzyciel;
- h) skłonny do zadumy, refleksji;
- i) jako poeta narażony na kontakt ze złem;
- j) naznaczony piętnem - klątwą umierającej matki;
- k) mający kontakt ze światem nadprzyrodzonym.

3. Portret Dyzia (0-6 pkt)

Np.

- a) mały chłopiec, dziesięcioletek;
- b) dominujący nad bezradną wobec jego wybryków matką;
- c) żywy, pełen energii;
- d) ciekawy wszystkiego;
- e) hałaśliwy;
- f) niegrzeczny (źle wychowany);
- g) dokuczliwy, złośliwy;
- h) nieszanujący dorosłych;
- i) nieposłuszny, krnąbrny.

4. Sposób ukazania Orcia (0-5 pkt)

Np.

- a) charakteryzowany poprzez narrację i fragment rozmowy z ojcem (charakterystyka bezpośrednia i pośrednia);
- b) pytania narratora podkreślają niezwykłość, tajemniczość Orcia;
- c) patos, egzaltacja, poetyckość narracji;
- d) kontrast między dziecięcym wyglądem Orcia a głębią jego życia wewnętrznego;
- e) Orcio ukazany w scenerii cmentarza;
- f) sposób mówienia Orcia charakteryzuje go jako poetę;
- g) określenia „król much i motyli”, „czart małeńki” służą ukazaniu wewnętrznego rozdarcia

między dobrem a złem, sprzeczności tkwiących w naturze poety;
h) ukazany jako pośrednik między światem realnym a nadprzyrodzonym.

5. Sposób ukazania Dyzia (0-2 pkt)

Np.
a) chłopiec przedstawiony w charakterystyce bezpośredniej (narracja) i pośredniej (dialog z matką);
b) postać ukazana realistycznie;
c) Dyzio zaprezentowany humorystycznie;
d) zachowania chłopca są typowe dla jego wieku.

6. Funkcjonalne przywołanie kontekstu obu utworów (0-2 pkt)

- a) *Nie-Boskiej komedii*; (0-1)
b) *Ludzi bezdomnych*. (0-1)

7. Wnioski (0-3 pkt)

Pełny wniosek Stwierdzenie odmienności obu postaci i podanie jej istoty. Wskazanie różnic w obrazie i sposobie przedstawienia bohaterów dziecięcych. Podkreślenie zgodności sposobu przedstawienia dziecka z charakterem epok, w których powstały utwory (romantyczna koncepcja dziecka i realizm powieści młodopolskiej).	3
Częściowy wniosek Stwierdzenie odmienności obu postaci i podanie jej istoty. Wskazanie różnic w obrazie i sposobie przedstawienia bohaterów dziecięcych.	2
Próba podsumowania Stwierdzenie odmienności obu postaci i podanie jej istoty.	1

II. Kompozycja (0-5 pkt)

Uwaga: Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym	5
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części	3
- wskazująca na podjęcie próby podporządkowania tekstu, na ogół spójna	1

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. Styl (0-5 pkt)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka	5
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka	3
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe	1

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. Język (0-12 pkt)

-język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja	12
-język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja	9
-język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia	6
-język komunikatywny, mimo błędów składniowych, słownikowych, frazeologicznych i fleksyjnych	3
-język komunikatywny, mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, słownikowych i frazeologicznych	1

uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

v. Zapis (0-3 pkt)

- bezbłędna ortografia, poprawna interpunkcja (nieliczne błędy)	3
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia): na ogół poprawna interpunkcja	2
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów)	1

Uwaga: Jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

Temat 2: Racje przeciw racjom. Analizując podany fragment tekstu, wyjaśnij istotę poglądów bohaterów noweli Marii Konopnickiej *Mendel Gdański*. Określ, jaką postawę wobec tego samego problemu przyjęli inni bohaterowie utworu Marii Konopnickiej.

I. Rozwinięcie tematu (0-25 pkt)

A. Podany fragment

1. Podanie istotnych informacji o bohaterach (0-2 pkt)

np.:

- a) Mendel - przedstawiciel narodu żydowskiego,
- b) Mendel - samotnie wychowuje wnuka,
- c) Mendel - introligator ceniony za swoją pracę,
- d) zegarmistrz - sąsiad Mendla,

e) zegarmistrz - przynosi Mendlowi informację o planowanych atakach na Żydów

2. Określenie tematu rozmowy - przyczyny nietolerancji wobec Żydów (0-1 pkt)

3. Poglądy zegarmistrza - przyczyny nienawiści wobec Żydów (0-5 pkt)

np.:

- a) niechęć do ludzi narodowości semickiej („Za to, że Żydy!”),
- b) posądzanie Żydów o przebiegłość („każdy Żyd ma swoje wykręty!”)
 - c) stereotypy w ocenie Żydów („ale Żyd zawsze Żydem”),
 - d) są żywiołem obcym,
 - e) oskarżanie o materializm,
 - f) jest ich zbyt wielu („lęgnie się jak tej szarańczy”)

4. Poglądy Mendla (0-6 pkt)

np.:

- a) kryterium oceny człowieka winna być jego uczciwość, a nie pochodzenie,
- b) nie należy obwiniać człowieka za to, kim jest (metafora brzeziny i jedliny),

- c) przedstawiciel innego narodu nie jest obcy, jeśli się zróśli z ziemią,
- d) Żydzi narażeni są na kłopoty i nieszczęścia tak samo jak inni ludzie,
- e) praca jako wyznacznik wartości człowieka, a nie narodowość,
- f) stosunek Żydów do dóbr materialnych jest taki sam jak innych ludzi,
- g) Żydzi mają tyle dzieci, ile inni ludzie,
- h) Mendel potępia każdego, kto czyni zło i krzywdę innemu człowiekowi

5. Nazwanie postaw obu bohaterów (0-2 pkt)

- a) zegarmistrz - antysemityzm,
- b) Mendel - tolerancja

B. Cały utwór

6. Wykorzystanie całego utworu (0-5 pkt)

np.:

- a) postawa antysemicka: stosunek kolegów do Kubusia - wnuka Mendla (drwiny, uderzenie kamieniem),
- b) postawa antysemicka: zachowanie tłumu, który bezmyślnie atakował Żydów,
- c) postawa tolerancyjna: ksiądz szanujący odmienność religijną,
- d) postawa tolerancyjna: student broniący Mendla przed napaścią,
- e) postawa tolerancyjna: sąsiadki, które przynoszą krzyż i chcą uchronić Mendla przed prześladowaniami,
- f) potwierdzenie poglądów Mendla w postawie ludzi, którzy go znają (jego uczciwość, pracowitość)

7. Wskazanie skutków antysemityzmu ukazanych w utworze (0-1 pkt)

np.:

- a) skrzywdzenie wnuka,
- b) rozczarowanie Mendla

8. Wnioski (0-3 pkt)

Pełny wniosek

Antysemityzm wynikiem nieznajomości Żydów i ich kultury; tematyka noweli związana z pozytywistycznym hasłem asymilacji Żydów; niebezpieczeństwo kierowania się stereotypami; sposób konstrukcji argumentów wskazujący na stosunek Konopnickiej do obu bohaterów - jej sympatia po stronie Mendla; pisarka opowiada się za tolerancją; kryterium oceny człowieka powinny być: dobroć, uczciwość, pracowitość, a nie narodowość. **(3 pkt)**

Częściowy wniosek

Uczestnicy rozmowy to reprezentanci dwóch odmiennych postaw - antysemityzmu i tolerancji, w utworze można znaleźć przykłady każdej z tych postaw, pisarka opowiada się za tolerancją. **(2 pkt)**

Próba podsumowania

Uczestnicy rozmowy to reprezentanci dwóch odmiennych postaw, podsumowanie poglądów każdego z nich. **(1 pkt)**

KOMPOZYCJA, STYL, JĘZYK, ZAPIS – jak wyżej